

E19 / AFRIT 15 + 16

ARNO RONCADA, ISABELLE PATEER, DEBBIE HUYSMANS, LARA DHONDT

Inge Henneman

Het tweejaarlijks festival Bredaphoto ging van start in januari 2010 met een tentoonstelling van vier jonge Belgen, op voorstel van curator Inge Henneman van het FotoMuseum Antwerpen. Ook in het grote festivalgebeuren in de herfst van 2010 zal de samenwerking van het FotoMuseum met de curatoren van Bredaphoto concrete vormen aannemen. Inge Henneman schreef bij de beelden van vier fotografen volgende tekst.

Over de fotografie heb ik niets te zeggen, want dé fotografie bestaat niet. Het is een veelkoppig monster. Ik ken geen ander medium dat zo hybride en divers is qua verschijningsvormen, praktijken, gebruikswijzen en contexten waarin het wordt ingezet. Ik ga dat hier niet allemaal opsommen. Ik ken ook geen ander medium dat zo bulkt van clichés en stereotiepen, en dat een dergelijke maatschappelijke impact kan hebben, op terreinen van beeldvorming, geschiedenis, entertainment, wetenschap en het persoonlijke leven.

Over de hedendaagse, zogenaamd 'autonome' fotografie kan ik zeggen dat ze getuigt van een grote onbepaaldheid, helemaal in overeenstemming met het tijdperk waarin wij leven, waarbij vaste waarden, grote verhalen en dominerende artistieke stromingen en tendensen. Binnen die vrije ruimte van de kunstpraktijk zie ik de meest uiteenlopende voorstellen voor wat het ultieme fotografische beeld vandaag kan zijn. Gelukkig ligt dat ultieme beeld buiten bereik. Persoonlijk hou ik nog het meest van foto's waar ik als kijker onzeker van word, waarbij ik me blij afvragen "Wat is het dat ik zie?" Zolang ik het niet begrijp, blijf ik kijken.

Over Belgische fotografie kan ik nog korter zijn: daar bestaan al genoeg clichés over. Van deze vier Belgen is er één van Nederlandse afkomst – Isabelle Pateer – en toen waren ze nog met drie.

Ik kijk veel naar foto's van jonge fotografen, en wat me daarbij opvalt is dat ze vaak stil zijn, en metaforisch. Je moet lang kijken om tot ze door te dringen. Beelden worden geconstrueerd als emotionele landschappen waarbinnen je als kijker dingen kan projecteren. Fotografie lijkt een traag en reflexief medium geworden, net op het moment dat de fotografie als massamedium niet meer aan de spits van culturele vernieuwing staat en dat de beeldcultuur in steeds hogere versnelling digitaliseert en globaliseert. Ook in het werk van de vier jonge fotografen in deze tentoonstelling word ik geraakt door dat persoonlijke en verstilde karakter. Het lijkt alsof de alledaagse wereld in deze beelden ademt in een afgeschermd cocon, waarin de vertrouwde chaos en het spektakel even tot stilstand komen. Vaak gaat het bovendien om scènes uit een uiterst tijdelijk heden dat op het punt staat te verdwijnen.

Zo bijvoorbeeld het dorpje Doel dat moet verdwijnen voor de

expansie van de haven van Antwerpen. De ramspoed in dit spookdorp is fotogeniek en trekt ontelbare fotografen/toeristen. De serie *Unsettled* van Isabelle Pateer heeft niets te maken met dat voyeuristisch spektakel maar kleift daar dwars doorheen. Haar aanpak is namelijk absoluut niet vrijblijvend, en ze keert al jaren terug naar deze plek en haar laatste bewoners. Gehavende landschappen alternen met empathische portretten van jonge mensen in half gesloopte huizen of temidden van ruïnes en doodlopende wegen. De kleuren zijn zacht en ingehouden, de vorm zeer sober en wars van effect. Het contrast tussen het desolate decor en de ontheemde, maar zelfbewuste en springlevende adolescenten wordt door Pateer op een eerlijke manier geregisseerd, verwijzend naar de spanning tussen de destructie van het verleden en de belofte van de toekomst. En dat contrast wordt natuurlijk nog versterkt door wat je als kijker weet over deze locatie: het doodvonnis dat is uitgesproken in naam van vooruitgang en industrialisering, iets wat op globale schaal volop gebeurt. Tegelijk blijft de reeks een document dat een uniek dorpslandschap zal bewaren voor het geheugen, met alle sporen en details, de texturen van verweerde bakstenen muren met geblindeerde vensters, blote voeten op het asfalt van het dorpsplein, en de graffiti op de betonnen dijken, *Refaire l'homme et la terre*.

Het contrast tussen deze analoge, geëngageerde benadering van Isabelle Pateer en de gemanipuleerde, raadselachtige *trompe l'oeil* landschappen van Arno Roncada kan niet groter zijn. Roncada is de illusionist met opgerolde hemdsmouwen, die in de *Grand Tour* sublieme landschappen schildert waarin zijn lach nog nagalmt. Hij drijft de spot met zijn eigen rol als fotograaf, met de waarheidsaanspraak van zijn beelden, met de postkaartesthetiek, met de traditie van romantische landschapsschilders en het sublieme *sentiment de montagnes*. Tegelijk blijft hij in die bevraging van het medium op zoek naar het onmogelijke beeld. Beelden van gletsjers van een bovenaardse onwereldse schoonheid, in nevels gehuld in verblindend licht. De beelden van Arno Roncada lijken opgetrokken uit mist en spoken – onze verlangens en dromen – maar wie gelooft daar nog in? Smeulende kraters in de rode lavagrond... een apocalyptisch, futuristisch beeld, bijna een *colourfield painting*. Roncada vindt zijn lege, oneindige landschappen uit, hij construeert ze in een combinatie van traditionele en digitale

beeldtechnologie. Hij eigent zich mediabeelden toe en verwijst naar film, toerisme, beeldclichés en culturele paradigma's. Imaginaire landschappen zijn het; op het eerste zicht helemaal in de traditie van het geïdealiseerde landschap als uiting van het onuitsprekelijke en de epifanie, maar bij nader inzien *fake*. Minstens evenveel als de documentaire modus onthullen Roncada's beelden hoe wij kijken, wat wij verlangen en verwachten te zien, en hoe wij ons als kijker positioneren tegenover het landschap en tegenover de fotografie.

Lara Dhondt creëert ook ruimtes om in weg te dromen, maar dan eerder op een persoonlijke schaal. In de serie *Shelters of Refuge/ Refuse* gaat ze op zoek naar radicale privacy, vanuit de existentiële nood om te schuilen, maar ook als verzet tegen de conventionele a priori's van veel manieren van leven. Ze fotografeert in zwartwit en in het vierkant haar sculpturale interventies in de straten en de pleinen van de stad op een afstandelijke en wat ruwe manier, een beetje zoals een archivaris als Atget dat zou kunnen gedaan hebben, met een groot gevoel voor het stille en geheime leven van de dingen. Precies de meest onbeduidende aspecten van ons perifeer zicht worden uitverkoren als *Shelters of Refuge/ Refuse*.

Een gebogen plaat tegen een hek bijvoorbeeld wordt een architecturale boog waaronder je kan hurken bij het onkruid tussen de straatstenen. Opstaand in de gedroogde bladeren leunt een fragment sanitair tegen een muur, een stuk textiel plooit als een gordijn over het metaal en creëert een donkere binnenruimte. Lara Dhondt construeert de shelters resoluut op straat, ze zijn opgetrokken van beton, kasseien, gipsplaat of gietijzer en vormen een typologie van geïmproviseerde archetypes, zoals de tent, de boog, de grot of de stapeling. Ze situeert het privé-territorium nadrukkelijk open en tijdelijk, minimalistisch en ruw, en creëert op een poëtische en ook wel grappige manier de mogelijkheid van een dagdroom en een tegenstroom in de meest banale en vervreemdende randplekken van onze directe omgeving.

Van de Shelters van Lara Dhondt is het een kleine stap naar dat prachtige stilleven van Debbie Huysmans van een dode mus in een blauw speelgoedbadje. Stiller dan stil. Het zachte, intieme gevederde lijfje in de plastic mini-shelter creëert een surreëel contrast dat eigen is aan de onbevreesde en onbevengene blik van Debbie Huysmans. Zij volgt de grootste rivieren van Rusland, logeert bij de Polen, duikt onder bij de Roemenen, en reisde recent in Siberië. Ze heeft geen oog voor het sublieme landschap en de exotische verte, maar des te meer voor de intieme, kleine dingen uit het leven van alledag in godvergeten gebieden die nog in een prekapitalistische, trage tijd lijken te evolueren, of waar temidden van ingrijpende maatschappelijke veranderingen nog sporen oplichten van die authenticiteit. De fotoreeksen van Debbie Huysmans bakenen een plaats af, vanuit de mensen die er wonen, en lijken een stilstand uit te beelden, waarin niets gebeurt. Kleine stillevenen en tatoeages, idyllische posters en graffiti worden tekens van het verleden en van de dromen van de individuen die Huysmans op een ontwapenende manier portretteert. Haar landschappen zijn het steeds veranderende product van menselijke arbeid,

Lara Dhondt 04m.36s.,
Shelters of Refuge
series, 2009, print on inkjetpap

Isabelle Pateer, Christoph,
uit de serie Unsettled, 2009

Arno Roncada, Untitled
(Self-portrait at Zabriskie
Point)

Debbie Huysmans, Dead bird

technologie en geschiedenis, en ook van verschuivingen in moraal en ideologie. Op een subtiele manier lijken de figuren in de reeks van Debbie Huysmans zich te gedragen als acteurs die een pastorale heropvoering temidden van het onherroepelijke proces van modernisering en globalisering.

→ www.bredaphoto.be
In 2010 brengt het FoMu 3 edities uit in beperkte oplage. Arno Roncada leverde één van deze edities, *Duplex 2002-2004*. De andere edities zijn van Charlotte Lybeer en Michiel Hendryckx. FoMu Friends + kunnen een editie kopen voor 100 euro. Niet-vrienden betalen 240 euro voor een editie.
→ www.fotomuseum.be